

Lög

um

fjármál hjóna.

Vjer Christian hinn Níundi, af guðs náð Danmerkur konungur,
Vinda og Gauta, hertogi í Sljesvík, Holtsetalandi, Stórmæri, Þjettmerski,
 Láenborg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og Vjer staðfest þau með samþykki Voru:

I. þáttur.

Kaupmálar hjóna.

1. gr.

Þá er gjöra á með kaupmála breyting á hinu venjulega helmingafjelagi hjóna, þá er hann því að eins gildur, að kaupmálinn sje skriflegur og undirritaður af hjónunum, hvort sem hann er gjörður á undan eða eftir giptingu. Eigi má breyta kaupmála nje fella hann úr gildi, nema með nýjum kaupmála.

2. gr.

Nú er annað hjóna eða hjónaefna hálfmyndugt, er það gjörir kaupmála, og þarf þá samþykki tilsjónarmanns; sje það ómyndugt eða svipt fjárforráðum, skal samþykki fjár-
 ráðamanns, auk samþykkis þess sjálfs, koma til.

3. gr.

Nú er kaupmáli gjörður samkvæmt því, er að framan er sagt, og er hann þá án konungsstaðfestingar skuldbindandi fyrir hjónin sjálf og fyrir erfingja þeirra, sje hann gjörður áður en þau gengu í hjónaband. Sje hann gjörður eftir að þau gengu í hjónaband, verður hann skuldbindandi fyrir þau sjálf og erfingja þeirra, þegar konungur hefur staðfest hann.

Nr. 3. Lög 12. janúar um fjármál hjóna.

4. gr.

Með kaupmála mega hjón skipa fjármálum sínum á hvern lögmetan hátt, er þeim sýnist, ef þau gæta þess, er í lögum þessum segir; þurfi kaupmálinn staðfestingar, má sýnja um hana að öllu eða nokkru leyti.

Eigi má þó ákveða í kaupmála eða á annan hátt, að allar eigur annars hjóna, er það á og síðar eignast, skuli vera sjereign hins, eða að sjereign annars þeirra skuli vera í umráðum hins eins, eða að afraksturinn af sjálfstæðri atvinnu annars þeirra skuli vera sjereign hins eða undir umráðum þess eins; hjón geta eigi heldur með kaupmála þegið sig undan skyldum þeim, er ræðir um í 11. og 22. gr. laga þessara.

5. gr.

Kaupmáli er gildur gagnvart öðrum mönnum frá giptingardegi, sje hann löglega þinglesinn áður (sbr. 6. og 7. gr.). Hann gildir þó gagnvart kröfum, sem eldri eru en hjónabandið, hafi þess áður verið beiðst, að hann yrði sem fyrst þinglesinn. Annars gildir hann eigi gagnvart öðrum mönnum fyr en frá þinglýsingardegi.

Kaupmáli er eigi því til fyrirstöðu, að maður, er eigi hafði vitneskju um hann, öðlist með samningi á undan þinglýsing hans rjettindi yfir eignum hjónanna. Skuldheimtumenn þeir, sem eiga kröfur, er eldri eru en þinglýsing kaupmálans, eða beiðnin um þinglýsinguna, þegar svo á stendur eins og segir í 2. málslíð undanfarandi málsgreinar, og stafi kröfur þeirra eigi frá samningi, er gjörður hefir verið með vitund um kaupmálann, og hafi þeir árangurslaust leitað eptir borgun hjá því hjónanna, sem er skuldunauturinn, geta gengið eptir borgun hjá hinu hjónanna í fjármunum þeim, sem það hefur fengið til sjereignar með kaupmálanum, nema það sannist, að skuldunautur sjálfur hafi átt nægilegt sje fyrir öllum skuldum sínum á þeim tíma er kaupmálinn gekk í gildi gagnvart skuldheimtumönnum. Ræði kaupmálinn um fje, er síðar aflast, er þó skuldheimtumönnum fyrirmunað að leita borgunar í fje þessu, ef kaupmálinn er þinglesinn áður en þess var aflað.

6. gr.

Þinglýsing samkvæmt undanfarandi grein skal fram fara á varnarþingi bónda. Nú á hann ekkert varnarþing, og skal þó þinglýsa kaupmála hans hjer á landi, og skal þá þinglýsa við hinn kgl. íslenzka landsyfurrjett.

7. gr.

Til þess að kaupmáli geti haft áhrif á ráðstafanir yfir fasteignum, verður að þinglýsa honum sjerstaklega við varnarþing þeirra. Annars standa þeir samningar óhaggaðir, er þeir menn gera, er ókunnugt er um kaupmálann, enda þótt hann sje þinglesinn á varnarþingi bóndans, sjeu samningarnir gerðir áður en kaupmálinn er þinglesinn við varnarþing fasteignanna.

8. gr.

Á skuldabryf, hlutabryf, ábyrgðarskírteini og önnur slík skjöl skal gera áritun um kaupmálann. Þangað til það er gert, geta þeir, er ókunnugt er um hann, eignast rjettindi yfir tjeðum skjölum, er koma í bága við kaupmálann.

Nr. 3. Lög 12. janúar um fjármál hjóna.

Nr. 3.
12.
janúar.

9. gr.

Eptir ráðstöfun landshöfðingja skal í Reykjavík halda skrá yfir alla kaupmála hjóna, sem þinglesnir eru. Sýslumenn og bæjarfógetar skulu, þegar er kaupmáli hefur verið þinglesinn, senda skrifstofu þeirri, er landshöfðingi ákveður og auglýsir, skýrslu um kaupmálann í ábyrgðarbrjefi. Í skýrslu þessari skal tilgreina nöfn og stjett málsaðila, bústað þeirra og þinglýsingardag kaupmálans, en eigi skal skýra frá efni hans. Sjerhverjum er heimilt að fá skýrslu um það eptir skrá þessari fyrir 1 krónu gjald, hvort kaupmáli hafi gjörður verið, og ef svo er, hvar og hvenær hann hafi verið þinglesinn, en senda verður hann skriflega beiðni um það, er skýrir frá nöfnum málsaðila, og ef unnt er, stjett bónda. Landshöfðingi gefur nánari reglur um fyrirkomulag skrárinnar og hvernig hún skal haldin. Kostnaðurinn, er af þessu leiðir, greiðist úr landssjóði. Við lok hvers mánaðar skal birta í auglýsingablaði landsstjórnarinnar það, sem fært hefur verið inn í skrána mánuð þann, er liðinn er. Til að borga auglýsingarkostnað þennan skal greiða 1 kr., auk þinglýsingargjalds fyrir kaupmála.

II. páttur.

Um fjárforræði giptrar konu og umráðin yfir fjelagsbúinu.

10. gr.

Um forræði giptrar konu í fjármálum fer sem um fjárforræði ógiptrar. Bónda má skipa tilsjónarmann eða fjárráðamann konu sinnar. En ef ráðstöfun sú, er fram á að fara, snertir hag hans, verður að skipa annan í hans stað.

11. gr.

Bóndi hefur einn umráð yfir fjelagsbúinu. Hann má þó eigi nema með samþykki konu sinnar afhenda, veðsetja nje leigja með óvenjulegum kjörum, eða um óvenjulega langan tíma fasteignir þær, er eignarskjölin bera með sjer, að konan lagði til fjelagsbúsins, og eigi heldur afhenda, veðsetja nje kvitta skuldabref, hlutabref, ábyrgðarskrifteini, sparisjóðsbækur og þess háttar skjöl, er hún hefur lagt til og bera hennar eignarnafn. Hann má ekki heldur seljast arfsali nema með samþykki hennar. Vilji hún ripta ráðstöfunum, er koma í bága við þessi ákvæði, skal málsókn hafin innan árs frá því er þær voru gjörðar, eða þinglesnar, hafi þær verið lesnar á þingi.

Bóndi má eigi án samþykkis konu sinnar skuldbinda fjelagsbúið með loforðum um gjafir eða gefa úr því svo, að það á einu ári fari fram úr 5 hundruðustu af skuldlausri eign búsins við næstu árslok á undan. Breyti hann gegn þessu, á hún rjett á skaðabótum af sjereign hans eða af hans hluta fjelagsbúsins, þá er því verður skipt. Krafa til skaðabóta úr sjereign bónda skal þó hafin með lögsökn eða áskilin með notaríalsvarkröfu á hendur honum innan árs frá því er konan fjekk vitneskju um þau atvik, er hún byggir á kröfu sína, og innan mánaðar eptir að búið er tekið til skipta, sje krafa gjörð til skaðabóta úr hluta hans af fjelagsbúinu.

Þegar svo stendur á, eins og segir í fyrsta kafla greinar þessarar, getur konan í stað þess að ripta ráðstöfununni krafizt skaðabóta af sjereign bónda síns eða hluta hans af fjelagsbúinu á sama hátt og segir í öðrum kafla greinarinnar.

Nr. 3. Lög 12. janúar um fjármál hjóna.

Nr. 3.
12.
janúar.

12. gr.

Skuldbindingar, er kona hefur gengið undir eða bakað sjer áður en hún giptist, hvíla og á manni hennar, nema annað sje um samið í kaupmála, er þau hafa gjört fyrir hjúskap sinn og látið þinglýsa.

13. gr.

Ráðstafanir þær, er kona gjörir með samþykki og vitund bónda síns, eða til sameiginlegs gagns og sakir óhjákvæmilegra nauðsynja, skuldbinda fjelagsbúið.

Ef gift kona verður skaðabótaskyld, án þess að það stafi af samningi, eða baki hún sjer gjöld fyrir hegningarvert athæfi, má ganga að fjelagsbúinu til greiðslu nefndra gjalda, en bóndi hefur rjett til að fá þau endurgoldin af sjereign konu sinnar, atvinnuarði hennar (sbr. 26. gr.) eða af hluta hennar af fjelagsbúinu, þegar því verður skipt.

Ef kona bakar sjer aðrar skuldbindingar í hjúskap sínum, verður til fullnustugjörðar á þeim eigi gengið að öðru en sjereign hennar eða atvinnuarði (sbr. 26. gr.) eða að hennar hluta af fjelagsbúinu, hvort sem því er skipt eða hún situr í óskiptu búi.

14. gr.

Nú er bóndi sviptur fjárforráðum og hefur þá fullveðja kona hans forráð fjelagsbúsins með fjárráðamanni bóndans.

15. gr.

Þá er kona tekst á hendur að svara ein eða með manni sínum til skulda hans eða skuldbindinga, hvort sem það er með ábyrgð, víxilábeking eða framsali að skaðlausu eða því um líku, eða skuldbinding þessi kemur fram á annan hátt, svo sem með veðsetning á sjereigum hennar fyrir skuldum hans, en álíta verður, að skuldbindingin í raun og veru miði að hinu sama, þá eru þessar ráðstafanir ógildar, nema þær sjeu samþykktar af amtmanni.

Hið sama er um ráðstafanir, er hún með þeim afsalar sjer trygging, er hún á í eigum bónda síns eða fjelagsbúsins.

16. gr.

Nú hefur bóndi bakað fjelagsbúinu þess háttar gjöld, er ræðir um í öðrum kafla 13. greinar, og á þá kona hans rjett á að fá þau endurgoldinn af sjereign hans, eða af hluta hans af fjelagsbúinu, þá er því verður skipt.

III. þáttur.

Sjereign og gjafir hjóna á millum.

17. gr.

Í sjereign hvors hjóna eru ekki að eins persónuleg rjettindi, þótt þau kunni að vera arðsöm, svo sem rithöfundarrjettur og sams konar rjettindi, heldur og verðmæt rjettindi, er eigi verða frá skilin þeim, er þeirra nýtur, svo sem eptirlaun, lífeyrir, forlags-eyrir, framfærslurjettur, innstæðurjettindi, óafhendanlegur afnotarjettur, þar í talinn ábúðarrjettur, atvinnurjettindi, persónuleg einkarjettindi og því um líkt. Arður af þessum Nr. 3. Lög 12. janúar um fjármál hjóna.

Nr. 3. rjettindum, sem fellur til í hjónabandinu, rennur þó inn í fjelagsbúið, nema öðru vísi sje
12. ákveðið í lögum, kaupmála eða með annari lögmætri ráðstöfun.
janúar.

18. gr.

Það verður og sjereign, þótt eigi sje það ákveðið í kaupmálanum, er annaðhvort hjóna hefur eignast eða síðar eignast að erfð, þó lögur þess sje, eða að gjöf, ef og að svo miklu leyti, sem svo hefur verið ákveðið af arfleifanda eða gefanda. Eigi má í kaupmála gjöra breyting á ákvæðum gefanda eða arfleifanda í þessa átt.

19. gr.

Auk þess sem talið er í 17. og 18. gr., er allt það sjereign, sem ákveðið er löglega í kaupmála að svo skuli vera.

20. gr.

Hvort hjóna hefur umráð yfir sjereign sinni, nema hún sje með kaupmála eða með öðru lögmætu ákvæði, svo sem af hálfu arfleifanda eða gefanda, fengin í hendur sjerstökum fjárráðamönnum.

Í kaupmála má ákveða, að konan megi eigi, þótt fullveðja sje, ráða yfir sjereign sinni, nema með samþykki bónda síns eða tilsjónarmanns.

21. gr.

Arður af sjereign eptir kaupmála og andvirði hans, skal sjereign vera, nema annað sje ákveðið í kaupmálanum.

Það sem útvegað er fyrir muni, sem í sjereign eru, eða gengur til að bæta þá eða auka, skal og sjereign vera, nema annað sje ákveðið í kaupmála; en ef varið er til þessa fje úr fjelagsbúi eða af sjereign hins hjóna, má heimta endurgjald fyrir það af sjereign þess hjóna, er í hlut á, eða af hluta þess í fjelagsbúinu, þá er því verður skipt.

22. gr.

Ef kostnaður til heimilisþarfa (þar með talin húsaleiga) og til viðurværis og uppeldis barnanna getur eigi greiðst af fjelagsbúinu, er hvort hjóna af sinni hálfu skylt til að leggja fram fje til gjalda þessara af sjereign sinni, meðan hún vinnst til. Geti hjónin ekki komið sjer saman, ákveður amtmaður, hve mikið þau skuli leggja til.

23. gr.

Skuldir, er hvíla á öðru hvoru hjóna, þá er þau giptast, skal greiða af sjereign þess, ef nokkur er og meðan endist, nema annað sje ákveðið í kaupmála. Hafi þessar skuldir verið greiddar af fjelagsbúinu eða sjereign hins hjóna, má krefjast endurgjalds af sjereign þess, er í hlut á, eða ef þörf gerist af hluta þess úr fjelagsbúinu, þá er skipti fara fram.

24. gr.

Til þess að gjafir milli hjóna í hjúskap þeirra sjeu gildar, skal um þær gerður kaupmáli, nema svo sje, að gefnir sjeu munir til persónulegra nota, sem eigi sjeu meira Nr. 3. Lög 12. janúar um fjármál hjóna.

r. 3. verðir en svo, að samsvari efnahag gefanda, eða sje gjöfin lífeyrir eða forlagseyrir
12. eða þess konar framfærslueyrir af hendi bónda fyrir konu sína.
núar.

Til gjafa teljast og afsöl þau, er getur um í öðrum kafla 28. greinar í lögum nr. 7, 13. apríl 1894; en þá er gefandi skyldur til að greiða það aptur, er gjafarþegi hefur af hendi innt.

Það, sem segir í þessari grein, gildir og þá er gjöfin er gefin einhverjum öðrum, en hann afsalar hana síðan hinu hjóna, ef álíta má, að það sje að eins gert til þess að fara kringum lögin.

25. gr.

Ákvæðin um ógilding ráðstafana í 4. kaþtula laga nr. 7, 13. apríl 1894 eiga og við um ráðstafanir hjóna á milli, hvort sem þau hafa fjelagsbú eða ekki.

IV. þáttur.

Um umráð giptrar konu yfir aflafje hennar af sjálfstæðri atvinnu.

26. gr.

Nú rekur gipt kona sjálfstæða atvinnu, sem eigi aðallega er stofnuð, nje henni viðhaldið með fje bónda hennar eða fjelagsbúsins, og hefur hún þá meðan hún lifir, ein og án samþykkis bónda síns eða fjárráðamanns, umráð yfir arði þeirrar atvinnu, og yfir því, er sannað verður, að hún hafi aflað sjer fyrir atvinnuarð sinn. Meðan hún lifir, má eigi taka fje þetta til lúkningsar skuldum þeim, sem bóndi hennar hefur stofnað, nema samþykki hennar komi til.

V. þáttur.

Um rjett hjóna til að slíta fjárfjelagi.

27. gr.

Nú hefur bóndi eytt mjög eigum fjelagsbúsins, án þess það verði rjettlætt nægilega fyrir sjerstök atvik, eða gefið fulla ástæðu til þess að óttast megi, að hann muni fara illa með yfirráð sín yfir fjelagsbúinu, og getur kona hans þá krafizt þess, að fjárfjelaginu sje slitið, og að full sjereign komist á.

28. gr.

Þá er kona vill neyta þessa rjettar, skal hún senda amtmanni skriflega beiðni um það; rannsakar hann málið, og gefur bónda tækifæri til að láta uppi skoðun sína og leggur síðan úrskurð á það; úrskurði hans má skjóta til landshöfðingja; þegar það er gjört, getur skiptarjettur, ef konan æskir þess, gert nauðsynlegar ráðstafanir til þess að varðveita eigur búsins, einkum á þann hátt, er segir í 2. og 3. lið 57. gr. skiptalaganna.

29. gr.

Nú slitur bóndi ólöglega samvistum við konu sína, eða sje fjelagsbú þeirra tekið til gjaldprotaskipta að honum lifanda, og getur kona hans þá krafizt þess, að fjárfjelagi þeirra sje slitið. Beiðni sína um þetta sendir hún til amtmanns, og skal beiðnin tekin til Nr. 3. Lög 12. janúar um fjármál hjóna.

Nr. 3. greina. Ef kona slítur ólöglega samvistum við bónda sinn, hefur hann og hinn sama rjett
12. til þess, að fá fjárfjelagi þeirra slitið.
janúar.

30. gr.

Þá er tekin hefur verið til greina beiðni annarshvors hjóna um, að fjárfjelagi þeirra skuli slitið, getur hvort um sig krafizt þess, að fjelagsbúið sje tekið til skipta á þann hátt, er segir í 6. kapitula skiptalaganna.

Úrskurður um, að fjárfjelagi hjóna skuli slitið, gildir fyrir þau sjálf frá því, er beiðnin um það kom til yfirvaldsins, en fyrir aðra frá því er úrskurðurinn er þinglesinn á varnarþingi bónda hjer á landi, eða, sje hann farinn úr landi, þá á varnarþingi því, er hann átti síðast hjer, og fer um verkanir þinglýsingarinnar eins og segir um þinglýsingu á kaupmála í 5. gr. laga þessara.

2. og 3. ákvæði 67. gr. í skiptalögumnum koma því eigi til greina við þau skipti, er hjer ræðir um.

31. gr.

Þegar það hefur verið löglega ákveðið í kaupmála, að fjárfjelagi hjóna skuli slitið, geta þau og hvort um sig krafizt þess, að skipti skuli fram fara á fjelagsbúinu á þann hátt, er segir í 6. kapitula skiptalaganna, án þess þó nein breyting verði á gildi kaupmálans gagnvart öðrum eptir 5. gr. þessara laga, og þannig án þess að 2. og 3. ákvæðið í 67. gr. skiptalaganna komi til greina við þau skipti.

VI. þáttur.

Hvenær dæma skal um kaupmála eptir útlendum lögum.

32. gr.

Fyrirmæli laga þessara ná og til þeirra kaupmála, sem gjörðir eru erlendis, ef bóndinn á lögheimili hjer á landi; en um myndugleika konunnar til að gjöra kaupmálann fer þó eptir lögum lands þess, þar er hún á heimili.

Nú er kaupmáli gjörður af manni, er eigi er búsettur hjer á landi, og sje kaupmálinn gildur eptir lögum lands þess, þar sem maðurinn á heimili, og er málinn þá, að því er fjármál hjónanna snertir, gildur hjer á landi fyrir hjónin sjálf og erfinga þeirra, ef hann ákveður ekkert, er kemur í bága við lög þessi, svo og gagnvart öðrum, ef gætt er alls þess, er segir í 6.—8. gr. laga þessara, svo fljótt sem auðið er, eptir að bóndinn er fluttur hingað búferlum.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1900.

Eptir þessu eiga allir hlutaðeigendur sjer að hegða.

Gefið á Amalíuborg, 12. janúar 1900.

Undir Vorri konunglegu hendi og innsigli.

Christian R.

(L. S.)

Hørring.